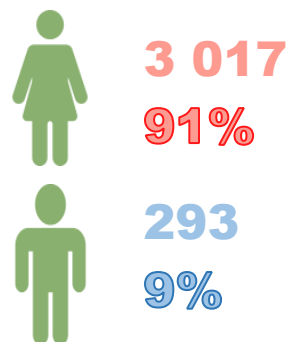
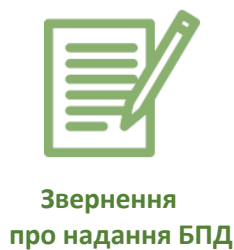

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ЩОДО СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Впродовж **2023 року** у спеціальному програмному забезпеченні комплексної інформаційно-аналітичної системи забезпечення надання безоплатної правничої допомоги (далі – КІАС) зареєстровано **3 310** звернень про надання безоплатної правничої допомоги з питань, що стосувалися домашнього насильства та насильства за ознакою статі, з них **1 435** - звернень про надання безоплатної первинної правничої допомоги (далі – БПД) та **1 875** - звернення про надання безоплатної вторинної правничої допомоги (далі – БВПД).

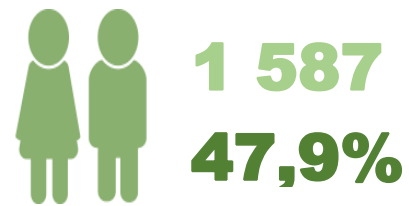
ЗВЕРНЕННЯ ПРО НАДАННЯ БПД ЗА ГЕНДЕРНИМ КОМПОНЕНТОМ

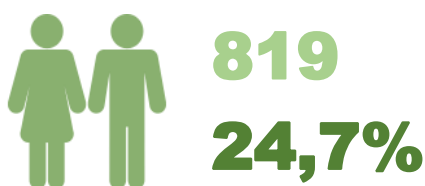
ЗВЕРНЕННЯ ПРО НАДАННЯ БПД ЗА ВІКОМ

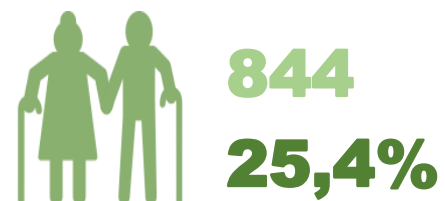
від 0 до 17 років

від 36 до 60 років

від 18 до 35 років

понад 60 років

**ЗВЕРНЕНЬ
ПРО НАДАННЯ БПД**

1 435

**ЗВЕРНЕНЬ
ПРО НАДАННЯ БВПД**

1 875

ЗВЕРНЕННЯ ПРО НАДАННЯ БПД В РОЗРІЗІ МІСЯЦІВ

ЗВЕРНЕННЯ ПРО НАДАННЯ БПД В РОЗРІЗІ ОБЛАСТЕЙ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ ЗВЕРНЕНЬ ПРО НАДАННЯ БВПД ПРИЙНЯТО:

1 779
95%

Наказів про надання БВПД

5
0,2%

Накази про відмову у наданні БВПД

79
4,2%

Наказів про припинення надання БВПД*

* Надання БВПД припинено на підставі заяв клієнтів про відмову від надання правничих послуг.

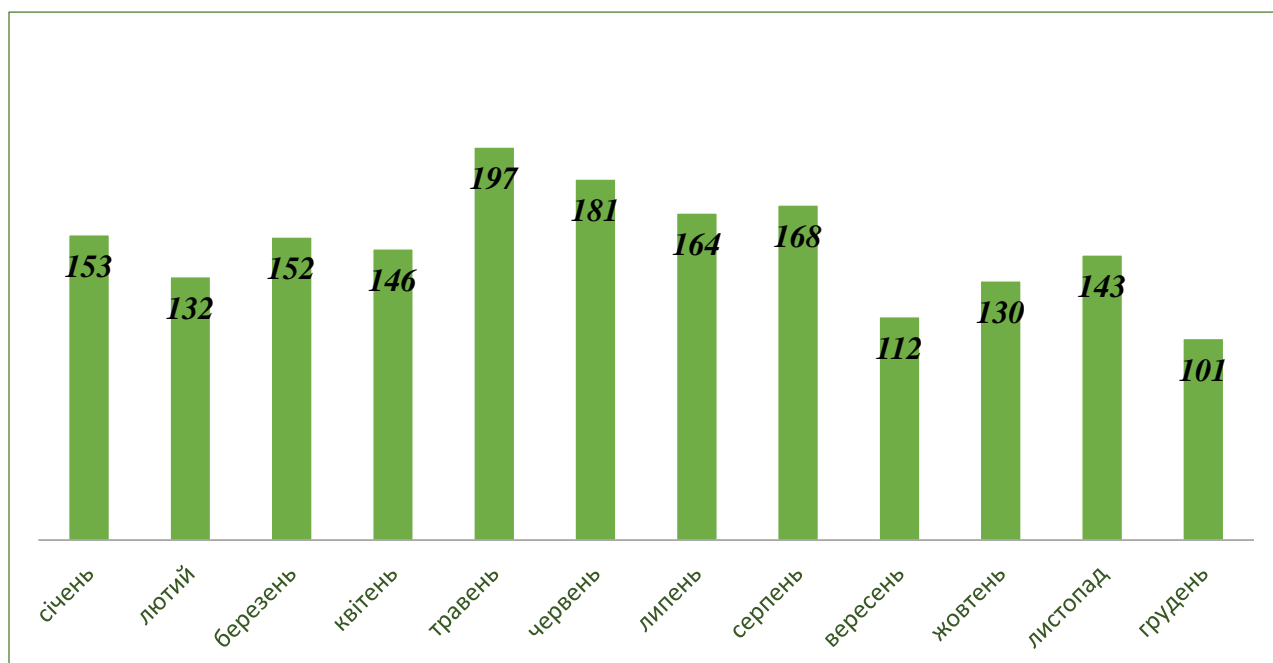

12
0,6%

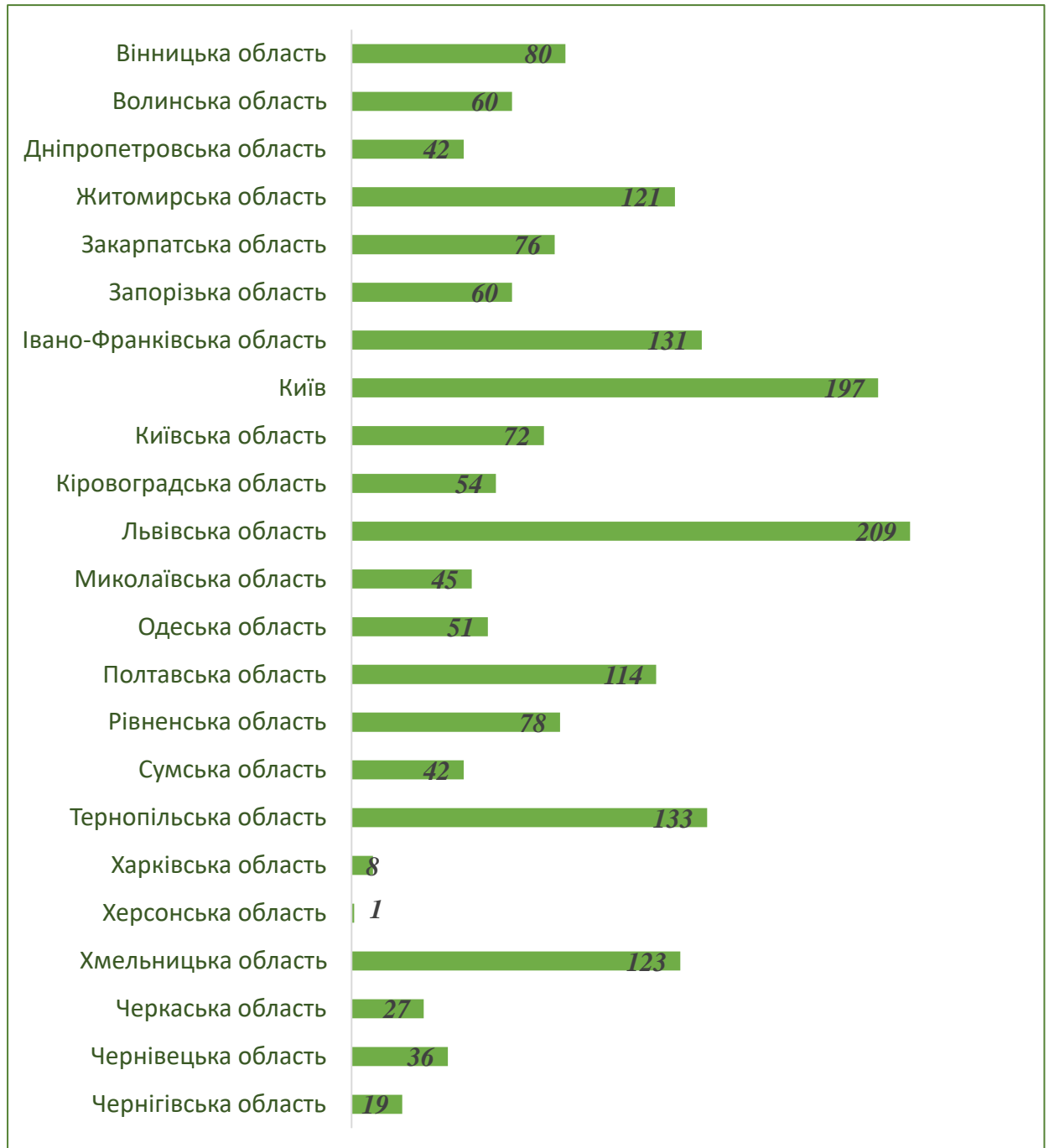
Звернень перебувають на стадії попереднього розгляду та в режимі «Очікування документів»**

** Клієнтами не подано документів на підтвердження належності до суб'єкта права на БВПД.

КІЛЬКІСТЬ ПРИЙНЯТИХ РІШЕНЬ ПРО НАДАННЯ БВПД В РОЗРІЗІ МІСЯЦІВ

КІЛЬКІСТЬ ПРИЙНЯТИХ РІШЕНЬ ПРО НАДАННЯ БВПД В РОЗРІЗІ ОБЛАСТЕЙ

КІЛЬКІСТЬ СПРАВ ЗА ЯКИМИ ПРИЗНАЧЕНО АДВОКАТІВ/УПОВНОВАЖЕНО ЮРИСТІВ ЦЕНТРІВ

1 200
67,8%

Призначено адвокатів для надання БВПД

570
32,2%

Уповноважено юристів центрів для надання БВПД

СПРАВИ ЗА ЗВЕРНЕННЯМИ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА АБО НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ, МОЖНА УМОВНО ВИОКРЕМИТИ ЯК ТАКІ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ:

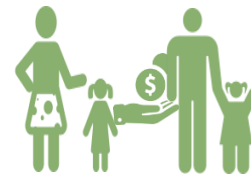
Справ про видачу обмежувального припису

Представництва інтересів осіб, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі в кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення

Розірвання шлюбу та поділ майна подружжя

Стягнення аліментів, визначення місця проживання дитини (дітей), позбавлення батьківських прав

СПРАВИ ПРО ВИДАЧУ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ

1

В КІАСі зареєстровано **957*** звернень про надання БВПД щодо складення заяв про видачу обмежувального припису, оскарження рішень суду першої інстанції та представництво інтересів в апеляційному суді у справах про видачу обмежувального припису.

2

За результатами розгляду зазначених звернень про надання БВПД центрами з надання безоплатної правничої допомоги (далі – центри) було прийнято:

860 рішень про надання БВПД;

1 рішення про відмову у наданні БВПД;

92 рішення про припинення надання БВПД (причини припинення: заяви клієнтів про відмову від надання БВПД, що надійшли після призначення адвоката/уповноваження працівника центру).

* **4** звернення перебувають в стані очікування документів, що підтверджують належність клієнтів до суб'єкта права на БВПД.

3

Адвокатами, які залучаються для надання БВПД та юристами системи надання БПД підготовлено **860*** заяв про видачу обмежувального припису (далі – заяви) та апеляційних скарг на рішення суду першої інстанції про відмову у задоволенні відповідних заяв, з них **626 (73%)** було подано до суду.

4

За результатами розгляду таких заяв/скарг судами винесено:
280 (44,7%) рішень про **задоволення заяви повністю**;
181 (28,9%) рішення про **задоволення заяви частково**;
83 (13,3%) рішення про **відмову у задоволенні заяви**;
43 (6,9%) рішення про **залишення заяви без розгляду** (причини залишення без розгляду: заявником подано клопотання про залишення заяви без розгляду);
27 (4,3%) рішень про **повернення заяви** (причини повернення: не усунуто недоліки заяви, подано клопотання про повернення заяви тощо);
3 (0,5%) рішення про **закриття провадження у справі** (причини закриття провадження: смерть заявника, подано клопотання про відмову від заяви).

5

Розгляд **9 (1,4%)** таких заяв станом на 18 березня 2024 року тривало.

*18 (2%) справ станом на 18 березня 2024 року перебували в роботі адвокатів, залучених центрами для надання БВПД постраждалим від домашнього насильства особам.

по **5 (0,5%)** зверненням складено правові висновки щодо недоцільності та безпідставності звернення до суду, зокрема у зв'язку з відсутності доказів.

у **138 (16%)** випадках клієнтами не надано документів для складання заяви до суду, а також відсутній з ними зв'язок;

у **73 (8,5%)** випадках клієнтами отримано готові заяви, однак, до суду не подані з різних причин: небажання звертатися до суду, примирення сторін, виїзд за межі країни, мобілізація кривдника, смерть заявника/ці, смерть кривдника тощо.

I. АНАЛІЗ ЗА СТРОКОМ ДІЇ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ

За результатами задоволення заяв повністю або частково судами винесено:

454 ОБМЕЖУВАЛЬНІ ПРИПИСИ, з них

315 винесено строком на **6 місяців**;

65 – строком на **3 місяці**;

32 – строком на **2 місяці**;

24 – строком на **1 місяці**;

16 – строком на **4 місяці**;

2 – строком на **5 місяців**.

II. АНАЛІЗ ЩОДО ВСТАНОВЛЕНИХ СУДАМИ ЗАБОРОН ВІДНОСНО КРИВДНИКА

Вказаними вище рішеннями, судами було встановлено одну або декілька заборон для кривдників, зокрема:

ЗАБОРОНА ПЕРЕБУВАННЯ В МІСЦІ СПІЛЬНОГО ПРОЖИВАННЯ (перебування) з постраждалою особою – **302** випадки;

ЗАБОРОНА НАБЛИЖАТИСЯ НА ВИЗНАЧЕНУ ВІДСТАНЬ до місця проживання (перебування), роботи, навчання, інших місць частого відвідування постраждалою особою – **364** випадки;

ЗАБОРОНА ВЕСТИ ЛИСТУВАННЯ, ТЕЛЕФОННІ ПЕРЕГОВОРИ з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб – **335** випадків;

ЗАБОРОНА РОЗШУКУВАТИ ПОСТРАЖДАЛУ ОСОБУ особисто чи через третіх осіб, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, розшукувати/переслідувати її та в будь-який інший спосіб спілкуватися з нею – **236** випадків.

Судами застосовуються інші обмежувальні заходи, зокрема такі як усунення перешкоди у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи та кривдника (8 випадів), а також зобов'язання для кривдника пройти відповідну корекційну програму (7 випадків).

III. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ВИДАЧУ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ

За результатом проведеного аналізу встановлено наступні правові проблеми:

1. Недотримання строків розгляду справ про видачу обмежувального припису.

*Так, непоодинокими є випадки розгляду зазначеної категорії справ від 1 до 7-8 місяців, хоча відповідно до ч. 2 ст. 350⁵ Цивільного процесуального кодексу України (далі - ЦПК України) суд розглядає справу про видачу обмежувального припису **не пізніше 72 годин** після надходження заяви про видачу обмежувального припису до суду.*

2. Відсутність нормативно затвердженого порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства для суддів.

3. Судами на постраждалу особу покладається обов'язок доведення наявності ризиків продовження або повторного вчинення відносно неї домашнього насильства.

Факт вчинення відносно постраждалої особи домашнього насильства, наявність виданого термінового заборонного припису відносно кривдника та рішення суду про визнання особи винною у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173² Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), не завжди є переконливим доказом для суду щодо ризику повторного вчинення кривдником насильства, і, як наслідок, судді відмовляють у задоволенні заяви постраждалої особи про видачу обмежувального припису з зазначених підстав.

4. Не достатнє розуміння судами правової природи обмежувального припису.

*Зокрема, застосування при розгляді даної категорії справ, що розглядаються за правилами окремого провадження, **положень щодо змагальності** (ч. 3 ст. 294 ЦПК України) та безпідставне покладення на постраждалу особу **обов'язку доведення систематичності вчинення відносно неї насильства**.*

*Так, судами не береться до уваги розділ ЦПК України, яким регламентовано розгляд таких заяв, в якому, зокрема, **відсутня вимога про подання заявником доказів системності вчинення насильства**. Законодавець встановлює вимогу для постраждалої особи – вказати в заяві про видачу обмежувального припису обставини, що свідчать про необхідність видачі судом обмежувального припису, та докази, що їх підтверджують (за наявності) (п. 3 ч. 1 ст. 350⁴ ЦПК України).*

Крім того, в загальному розділі, який регламентує розгляд справ в окремому провадженні, передбачено важливий інструмент – право суду, з метою з'ясування обставин справи, за власною ініціативою витребувати необхідні докази (ч.2 ст. 294 ЦПК України).

5. Проміжок часу між останнім зафіксованим фактом вчинення домашнього насильства та поданням заяви про видачу обмежувального припису до суду.

Так, суди відмовляють постраждалим у видачі обмежувального припису відносно кривдника, якщо строк між останнім зафіксованим фактом вчинення домашнього насильства та поданням заяви про видачу обмежувального припису до суду становить 3 і більше місяців, посилаючись на те, що така ситуація свідчить про відсутність ризиків повторного вчинення насильства, а також про відсутність систематичності вчинення насильницьких дій.

6. Відсутність законодавчого закріплення обов'язкового проходження особами, які вчинили домашнє насильство, програм для кривдників.

Статтею 39¹ КУпАП визначено, що у разі вчинення домашнього насильства чи насильства за ознакою статі суд під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, на проходження програми для таких осіб, передбаченої Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» чи Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Тобто зазначена норма говорить про право суду вирішувати питання щодо направлення кривдника на проходження відповідної корекційної програми, а не обов'язок.

7. Суди при розгляді справ про видачу обмежувального припису застосовують презумпцію невинуватості.

Варто зазначити, що за своєю суттю обмежувальний припис не є заходом покарання особи (на відміну від норм, закріплених у КУпАП та Кримінального кодексу України (далі - КК України)), а є тимчасовим заходом, який виконує захисну та запобіжну функцію і направлений на попередження вчинення насильства, а також забезпечення першочергової безпеки для постраждалої особи з огляду на наявність ризиків, передбачених Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», до вирішення питання про кваліфікацію дій кривдника та прийняття стосовно нього рішення у відповідних адміністративних або кримінальних провадженнях.

ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ ОСІБ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ В КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ ТА СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВІДКРИТИХ ЗА ЗАЯВАМИ ТАКИХ ОСІБ

1

В КІАСі зареєстровано **393*** звернення про надання БВПД щодо представництва інтересів осіб, постраждалих від домашнього насильства або насильства за ознакою статі, в кримінальних справах, передбачених ст. ст. 126¹, 390¹ КК України та справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173² КУпАП.

2

За результатами розгляду зазначених звернень про надання БВПД центрами було прийнято:

377 рішень про **надання** БВПД;

14 рішень про **припинення** надання БВПД (причини припинення: заяви клієнтів про відмову від надання БВПД, що надійшли після призначення адвоката/уповноваження працівника центру).

3

За результатами розгляду зазначених справ судами винесено:

172 (45,6%) рішення про **визнання особи винною** у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173² КУпАП;

36 (9,6%) вироків про **визнання особи винною** у вчиненні злочину, передбаченого статтею 126¹ КК України;

5 (1,3%) вироків про **визнання особи винною** у вчиненні злочину, передбаченого статтею 390¹ КК України;

3 (0,8%) рішення про **зупинення провадження у справі** до звільнення обвинуваченого з військової служби.

103 (27,3%) рішення про **закриття провадження у справі** (причини закриття: за відсутністю складу кримінального/адміністративного правопорушення, закінчення строків притягнення до відповідальності; відмова потерпілого від заяви/обвинувачення; смерть обвинуваченого; укладено угоду про примирення сторін тощо).

4

Розгляд **58 (15,4%)** (з них 44 – кримінальні, 14 – адміністративні) таких справ станом на 18 березня 2024 року **триває**.

* 2 звернення перебувають в стані очікування документів, що підтверджують належність клієнтів до суб'єкта права на БВПД.

I. ДЕТАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗА СУБ'ЄКТАМИ ВІДНОСИН

Варто зазначити, що домашнє насильство вчинялось серед таких суб'єктів відносин, визначених статтею 3 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» як: подружжя; колишнє подружжя; особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; батьки (мати, батько) і дитина (діти); мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); дід (баба) та онук (онука); вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); рідні брати і сестри; інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця).

Зокрема, **КРИВДНИКОМ** у відносинах:

«ПОДРУЖЖЯ» у **95%** випадків був **чоловік**;
у **5%** випадків – **дружина**.

«КОЛИШНЄ ПОДРУЖЖЯ» у **94%** випадків був **колишній чоловік**;
у **6%** випадків – колишня **дружина**.

«ОСОБИ, ЯКІ СПІЛЬНО ПРОЖИВАЮТЬ (ПРОЖИВАЛИ) ОДНІЄЮ СІМ'ЄЮ, АЛЕ НЕ ПЕРЕБУВАЮТЬ (НЕ ПЕРЕБУВАЛИ) У ШЛЮБІ МІЖ СОБОЮ, ЇХНІ БАТЬКИ ТА ДІТИ»
у **95%** випадків був **співмешканець**;
у **5%** випадків – **співмешканка**.

«БАТЬКИ ТА ДІТИ» у **56%** випадків був **син**;
у **16%** випадків – **дочка**;
у **20%** випадків – **батько**;
у **8%** випадків – **мати**.

«МАТИ (БАТЬКО) АБО ДІТИ ОДНОГО З ПОДРУЖЖЯ (КОЛИШНЬОГО ПОДРУЖЖЯ) ТА ІНШИЙ З ПОДРУЖЖЯ (КОЛИШНЬОГО ПОДРУЖЖЯ)»
у **31%** випадків був **зять/співмешканець дочки**;
у **38%** випадків – **невістка/співмешканка сина**;
у **13%** випадків – **свекруха**;
у **6%** випадків – **дівер**;
у **6%** випадків – **зивиця**;
у **6%** випадків – **швагер**.

«ДІД (БАБА) ТА ОНУК (ОНУКА)» у **71%** випадків був онук;
у **29%** випадків – дід.

«ВІТЧИМ (МАЧУХА) ТА ПАСИНОК (ПАДЧЕРКА)»
у **71%** випадків був вітчим;
у **29%** випадків – пасинок.

«РІДНІ БРАТИ І СЕСТРИ» у **100%** випадків був брат.

«ІНШІ РОДИЧІ» у **33,33%** випадків був дядько;
у **33,33%** випадків – племінниця;
у **33,33%** випадків – племінник.

II. АНАЛІЗ ВИДІВ НАКЛАДЕНОГО СУДАМИ СТЯГНЕННЯ ЗА ВЧИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 173² КУПАП ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЯМИ 126¹, 390¹ КК УКРАЇНИ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИЗНАННЯ ВИНИ ОСІБ У СКОЄННІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 173² КУПАП, СУДАМИ:

у **82%** випадків НАКЛАДЕНО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ ШТРАФУ

загалом стягнуто в дохід держави **32 822** гривні;

у **3,8%** випадків НАКЛАДЕНО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

загалом призначено кривдникам **200** годин таких робіт

у **6,5%** випадках НАКЛАДЕНО СТЯГНЕННЯ У ВИГЛЯДІ АРЕШТУ

у **7,7%** випадках ОГОЛОШЕНО УСНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИЗНАННЯ ВИНИ ОСІБ У СКОЄННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЯМИ 126¹, 390¹ КК УКРАЇНИ, СУДАМИ:

у **22%** випадків ПРИЗНАЧЕНО ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

загалом призначено кривдникам **1 200** годин таких робіт

у **12,5%** випадків ПРИЗНАЧЕНО ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ

у **28%** випадків ПРИЗНАЧЕНО ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ АРЕШТУ

у **3%** випадків ПРИЗНАЧЕНО ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

у **34,5%** випадків ЗВІЛЬНЕНО ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ

Також судами при винесенні вироків про визнання особи винним у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 126¹, 390¹ КК України частково задоволені вимоги постраждалих осіб щодо стягнення з кривдника компенсації за завдану ним моральну шкоду. Так, судами було стягнуто на користь постраждалих осіб **83 000 гривень** відшкодування за завдану їм моральну шкоду.

III. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЕЮ 173² КУПАП

За результатом проведеного аналізу встановлено наступні правові проблеми:

1. Протокол про адміністративне правопорушення складається з порушенням строку, визначеного частиною 2 статті 254 КУПАП.

Як правило, такий протокол складається в межах 30 днів з моменту настання події, що містить ознаки адміністративного правопорушення, замість «не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення».

2. Не розкривається об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173² КУпАП.

Зокрема, в протоколах про адміністративні правопорушення складені у зв'язку з вчиненням дій, передбачених ст. 173² КУпАП, не зазначається, яке насильство вчинено та у чому полягали конкретні дії, які було кваліфіковано як домашнє насильство, відсутні дані про те, що наслідки передбачені зазначеною статтею як обов'язкові, настали чи могли настати. Тобто внаслідок яких дій кривдника могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого.

3. Тривалий розгляд справ у суді.

*Відповідно до ч. 2 ст. 277 КУпАП, справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 173² КУпАП, розглядаються судом **протягом доби**. Натомість судами дана категорія справ може розглядатись від 1 до 6 місяця.*

4. Закриття справ у зв'язку з закінченням строку для притягнення особи до адміністративної відповідальності, без опису в мотивувальній частині постанови обставин справи та без встановлення вини особи.

Така практика позбавляє можливості для потерпілої в майбутньому (у разі продовження відносно неї насильницьких дій) доводити факт систематичності вчинення відносно неї домашнього насильства, яке вже може кваліфікуватись як кримінальне правопорушення.

5. Збір працівниками поліції матеріалів по справі, зокрема доказів щодо вчинення кривдником правопорушення, не в повному обсязі.

Як правило, дії правоохоронних органів обмежуються складанням протоколу, до справи не додаються фото та відеоматеріали, а також електронні докази у вигляді sms-повідомлень та запису телефонних розмов.

6. Розгляд справ про адміністративні правопорушення ведеться без фіксації судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу.

7. Відсутність законодавчого закріплення обов'язкового проходження особами, які вчинили домашнє насильство, програм для кривдників.

Вирішення питання про направлення особи, яка вчинила домашнє насильство на проходження програми для кривдників є правом суду (ст. 39¹ КУпАП).

8. Постанова судді у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена протягом десяти днів з дня винесення постанови (ч. 2 ст. 294 КУпАП), а не з моменту отримання повного тексту постанови.

Така ситуація призводить до порушення строків апеляційного оскарження постанов, зокрема, у випадках затримки з боку суддів видачі повного тексту постанови.

9. Одноособовий розгляд справ про адміністративні правопорушення в суді апеляційної інстанції.

10. Відсутність права на касаційне оскарження постанов суду першої та апеляційної інстанції.

11. Відсутність законодавчого закріплення обов'язкової участі в справі представника (адвоката) потерпілої особи.

12. Передбачена санкцією статті 173² КУпАП відповідальність, зокрема штраф, що сплачується за рахунок сімейного бюджету та є не співмірним шкоді, завданій потерпілій особі.

Відповідно до санкції ст. 173² КУпАП, за вчинення домашнього насильства або насильства за ознакою статі передбачено накладення штрафу від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 170 до 340 грн) або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до десяти діб. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню - тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 340 до 680 грн) або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

IV. АНАЛІЗ ПРАВОВИХ ПРОБЛЕМ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЯМИ 126¹, 390¹ КК УКРАЇНИ

За результатом проведеного аналізу встановлено наступні правові проблеми:

1. Відсутність визначення на законодавчому рівні поняття «злочин, пов'язаний із домашнім насильством».

Така ситуація призводить до різного трактування та правозастосування деяких норм Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) суддями.

2. Домашнє насильство (ст. 126¹ КК України) входить до переліку справ, які можуть бути розпочаті лише за заявою потерпілої особи (справи приватного обвинувачення) (ст. 477 КПК України).

Дана норма суперечить положенням Стамбульської конвенції, яка зокрема зобов'язує держави змінити підхід до такої категорії справ, як злочини пов'язані із домашнім насильством та розглядати їх навіть за відсутності скарг чи заяв.

3. Відсутність законодавчого закріплення поняття «близькі стосунки».

Ця проблема ускладнює питання щодо визначення потерпілого від злочину, передбаченого ст. 126¹ КК України, тобто особи, з якою кривдник перебуває в близьких стосунках.

4. Відсутність законодавчого закріплення обов'язкового проходження особами, які вчинили домашнє насильство, програм для кривдників.

5. Відсутність практики врахування факту вчинення кримінального правопорушення з використанням умов воєнного стану як обтяжуючої обставини (п. 11 ч. 1 ст. 67 КК України).

6. Відсутність практики врахування факту вчинення кримінального правопорушення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою кривдник перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, як обтяжуючої обставини (п. 6¹ ч. 1 ст. 67 КК України).

ВИСНОВОК

Загалом **впродовж 2023 року** центрами прийнято на **19,6% більше** рішень про надання безоплатної вторинної правничої допомоги постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, **ніж у 2022 році**.

Як і в попередніх роках найчастіше звертаються постраждалі у віковій групі «від 36 до 60 років». Водночас, у порівнянні з 2022 роком, прослідковується:

зменшення звернень від осіб цієї вікової групи на **4,1%** і від осіб у віковій групі «понад 60 років» на **0,6%**

та збільшення звернень від дітей на **1%** і від осіб у віковій групі «від 18 до 35 років» на **3,7%**.

Варто також зазначити, що переважна більшість звернень про надання БПД надійшла від постраждалих, які перебувають у відносинах: батьки (мати, батько) і дитина (діти); подружжя; колишнє подружжя та особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою.

До повномасштабного збройного вторгнення рф в Україну найбільше рішень про надання БВПД постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі було прийнято у Одеській області (131), місті Київ (114) та Донецькій області (108). Після початку активних воєнних дій найбільше таких рішень прийнято у Львівській області (у 2022 році - 184; у 2023 році - 209), місті Київ (у 2022 році - 179; у 2023 році - 197) та Тернопільській області (у 2022 році - 130; у 2023 році - 133).

Завдяки активній правопросвітницькій та інформаційній діяльності спостерігається збільшення кількості звернень за БВПД особами, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі. Однак порівняно з тими даними, що оприлюднює Національна поліція України, до системи надання БПД впродовж 2023 року звернулося лише **0,6%** (менше 1%) постраждалих. Ця тенденція є незмінною і в порівнянні з попередніми роками.

Разом з тим, варто звернути увагу, що за даними Національної поліції України, впродовж 2023 року зареєстровано **291,4 тис.** заяв і повідомлень про вчинення правопорушень та інших подій, пов'язаних з домашнім насильством. За результатами ж реагування на такі повідомлення складено **понад 163 тис.** адміністративних протоколів за статтю 173² КУпАП та розпочато досудове розслідування за **6,7 тис.** кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством.

Отже, у **121,7 тис.** випадів постраждали від домашнього насильства ймовірно відкликали свої заяви або факт вчинення насильства щодо них не знайшов свого підтвердження, а це близько **42%** повідомлень.

Так, порівняно з цими даними Національної поліції України, центрами за той же період було прийнято рішень про надання БВПД постраждалим, що становлять **1%** від загальної кількості складених адміністративних протоколів і розпочатих досудових розслідувань кримінальних правопорушень пов'язаних з домашнім насильством уповноваженими підрозділами Національної поліції України.

Ця статистика знову ж таки говорить, про низьку обізнаність постраждалих про їх право на БВПД та необхідність у посиленні співпраці центрів з уповноваженими підрозділами Національної поліції України, зокрема в частині інформування постраждалих працівниками поліції про можливість отримання правничих послуг та їх перенаправлення до центрів.

Варто також зазначити, що і цей 1% постраждалих часто не звертається до суду.

Так, в 2023 році понад **10%** постраждалих після прийняття рішення про надання БВПД та призначення адвоката/уповноваження юриста на надання БВПД відмовились від надання їм відповідних правничих послуг.

Крім того, **16%** постраждалих не надали документи, необхідні для складання заяв про видачу обмежувального припису; **8,5%** постраждалих, яким складено заяви про видачу обмежувального припису, не захотіли подавати їх до суду, а **42,1%** постраждалих в адміністративних та кримінальних провадженнях заявили про відсутність претензій до кривдника та просили суд не притягувати останнього до відповідальності у зв'язку з примиренням. Як правило, це призводить до прийняття судами рішень про оголошення усного попередження, звільнення від відбування покарання з випробуванням або у зв'язку зі зміною обстановки (ст. 48 КК України).

Також, постраждалі від домашнього насильства рідко реалізують своє право на відшкодування шкоди, завданої їм кривдником у зв'язку з вчиненням домашнього насильства. Так, в рамках кримінальних проваджень, у яких надавались правничі послуги, адвокатами, які були залучені для надання БВПД центрами, такі вимоги заявлені лише у **7,4%** випадках, а в рамках цивільного провадження лише **2** випадки.

Важливо, що з загальної кількості поданих до суду заяв про видачу обмежувального припису, зусиллями юристів центрів та адвокатів, які залучалися для надання БВПД особам, постраждалим від домашнього

насильства або насильства за ознакою статі, досягнуто позитивних результатів, зокрема у **73,6%** випадках задоволено заяви про видачу обмежувального припису повністю або частково (з них **44,7%** - задоволено повністю, **28,9%** - задоволено частково).

Крім того, судами у **56,5%** випадках винесено вироки про визнання особи винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого статтями 126¹ та 390¹ КК України, та рішення про визнання особи винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173² КУпАП.

Зазначене свідчить про високий рівень якості наданої призначеними адвокатами/уповноваженими юристами центрів безоплатної правничої допомоги постраждалим від домашнього насильства у таких категоріях справ.

Разом з тим, проблемними залишаються питання низької обізнаності постраждалих про їх право на БВПД, а також їх не бажання звертатися за захистом свого порушеного права до суду та притягнення кривдника до відповідальності. Серед причин такого не бажання можна виділити: тривалий розгляд справ у судах; необхідність фіксації доказів та доведення фактів вчинення насильства відносно них; відсутність обов'язкової участі представника постраждалої особи у кримінальних провадженнях та у справах про адміністративні правопорушення; рівень відповідальності до якої може бути притягнуто кривдника тощо.

Моніторинг результатів розгляду справ проведено за зверненнями осіб, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі зареєстрованими в КІАС впродовж 2023 року та за інформацією оприлюдненою на офіційному веб-сайті «Судова влада України» і Єдиному державному реєстрі судових рішень.